

EFOP-1.5.3-16-2017-00060

„Komplex humán szolgáltatások fejlesztése a helyi közösségekre és erőforrásokra támaszkodva”

Komplex ifjúságfejlesztési koncepció

A fiatalok helyben tartása érdekében

(Battonya, Dombegyház, Kevermes, Medgyesegyháza, Mezőhegyes,
Mezőkovácsháza, Pusztatottlaka)

Készítette a KJE Társadalmi Innovációs Kutató Intézete

Vezető: Dr. Szabó Péter

Projektvezető: Dr. Szabó Péter

Felelős tanácsadó: Dr. Malatyinszki Szilárd

SZÉCHENYI 2020

2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tartalom

Vezetői összefoglaló	3
I. Bevezetés	4
II. Európai ifjúsági trendek	5
III. EU ifjúságpolitikai célok 2019-2027	8
IV. Az ifjúság helyzete Békés megyében	11
V. Fiatalodó Dél-Békés.....	14
VI. A Mezőkovácsházi járásban lévő oktatási-nevelési feladatok ellátása	15
VII. Járási összefogással megoldható programok, szolgáltatások	19
1. Közösségi közlekedés a szolgáltatások eléréséért.....	19
2. Járási szolgáltatási központ kialakítása	19
3. A digitális szolgáltatások járási, települési elérése	20
4. Felnőttképzési központ kialakítása a vállalkozók és fiatalok számára elérhető felnőttképzési szolgáltatásokkal	20

Vezetői összefoglaló

A Mezőkovácsházi járás hét elemzett településének a járási székhely kivételével szükséges a fiatalok számára szolgáltatásbővítés, e mellett az alapfokú művészetoktatási intézmények szolgáltatásainak bővítése.

A fiatalok elvándorlásának egyik oka szakképző iskolák, gimnáziumok helyben nem elérhető volta, másrészt a hazatérő diákok nem érik el azokat a szolgáltatásokat, melyeket nagyobb városokban megtalálnak. A településkép, településmarketing sem támogatja azt, hogy büszkék legyenek a településeikre. A településkép fejlesztésével, a szolgáltatások helyben vagy biztonságosan megközelítve más városokban történő elérésével, igényes szórakozóhelyek, sportlétesítmények kialakításával csökkenthető ez az elvándorlás.

A másik dinamizáló tényező a munkahelyek fejlesztése. Ennek érdekében jelentős lépést kell tenni, hogy járási központként legalább egy olyan jelentősebb foglalkoztató telepedjen le, mely munkalehetőséget biztosít a fiataloknak. Munkáltató hiányában el fogják hagyni Békés megyét és Arad, Temesvár vagy a nyugati határ felé veszik útjukat.

A harmadik eszköz a fiatalok megtartására a digitális technológiák, elérhetőségek megléte. Ez megjelenik térségi okos eszközök telepítésében, ingyenes internetelérésben, cégeknél vállalatirányítási eszközökben és a közösségi média marketing célú használatában és az IPAR 4.0 elemeinek elérésében. A távoli munkavégzés, az atipikus foglalkoztatási módok népszerűsítésével helyben tarthatók a képzett fiatalok, de a helyi cégek még e módszerekre nincsenek felkészülve.

Az elvándorlás nem állítható meg, csak csökkenthető. A településvezetőknek eszközt és erőforrást kell adni ahhoz – humán erőforrást is – hogy olyan 21. századi környezetet tudjanak teremteni településükön, ahova szívesen mennek HAZA a fiatalok és nem kell szégyenkezniük, ha barátokat, ismerősöket fogadnak. E fejlesztés kihat a gazdaságfejlesztésre, turizmusra, vendéglátásra és összességében élhető települést fog létrehozni.

I. Bevezetés

Kutatási anyagunkban választ szeretnénk adni arra, hogy mi okozza a térségből történő jelentős elvándorlást és milyen programokkal, szolgáltatásokkal lehetne helyben tartani a fiatalokat. E kutatási cél megválaszolásához hét településen (Battonya, Dombegyház, Kevermes, Medgyesegyháza, Mezőhegyes, Mezőkovácsháza, Pusztaozlaka) 14 műhelymunkát folytattunk le 2019. szeptembere és novembere között. Minden településen 2-2 programot/szolgáltatást dolgoztunk ki. Voltak olyan programok, projektötletek, melyek kizárólag járási vagy megyei szinten oldhatók meg. E programokat, projekteket ismertetjük tanulmányunkban annak érdekében, hogy a települési társulások, vagy önkormányzatok közösen nyújthassanak be pályázatot vagy összefogva segítsék, támogassák a fiatalság életminőségének javulását.

A műhelymunkák mellett kérdőíves lekérdezéseket is folytattunk. A Mezőkovácsházi járás hét településén több, mint 300 fiatal töltötte ki kérdőíveinket, melyben a tanulási-munkavállalási aktivitásukról, jövőképükről kérdeztük őket. A válaszok alapján megállapítható, hogy a tanulás melletti munkavállalási aktivitásuk igen magas. Mélyinterjúk segítségével elmondták, hogy ennek oka az alacsony jövedelmek miatti szezonális munkavállalásuk. Sőt, egyesek az iskolából is kimaradnak néhány hetet egy-egy jobb bevételt hozó szezonális munka miatt. Rendkívül bizonytalanok a jövőképüket illetően a 12-18 éves korosztályban, e fölött a jelentős részük már tudja, hogy nem Dél-Békésben képzelel el a jövőjét. A családalapításhoz a válaszadók szerint elsősorban stabil munkahelyekre, több diákbarát szolgáltatásra és helyben lévő piacképes továbbtanulási lehetőségekre volna szükség. A szakmai végzettségek közül igen nagy arányban (közel kétharmad) a mezőgazdasági szakmákban látják a jövőt, azonban ezt a képzést a térségben csak Mezőhegyesen oktatják. Felsőfokú végzettség kapcsán azonban már a pénzügyi és a humán típusú diplomával látják biztosítottnak az elhelyezkedést.

II. Európai ifjúsági trendek

Magasabb az érettségizettek, a felsőfokú diplomával bírók aránya, csökken a korai elhagyók száma. Magasabb a foglalkoztatottak aránya. A hosszú távú ifjúsági munkanélküliség csökkent. Javult a társadalmi befogadás, önálló kereset, önálló életvitel, javuló életkörülmények. Kevésbé hajlamosak egészség kockázatos életvitelre. A javuló életkörülmények révén nőtt az általános jól-lét és egészség.

Megnőtt a fiatalok érdeklődése és aktivitása. Új részvételi módszerek, új civil tevékenységek iránti érdeklődés. A fiatalok egyre inkább európainak tekintik magukat, jóval nagyobb arányban más generációknál. Kivételesen magas az önkéntes munka iránti hajlandóság.

Ugyanakkor az alacsony tanulási eredményeket mutatók aránya stagnált.

A szegénység és szociális kirekesztést megelőző magasabb, mint az évtized elején. Magas a munka mellett szegények száma és aránya.

Tovább nő a túlsúlyosság és kövérség miatti egészségügyi kockázattal élők aránya. Csökkent a sportklubok száma.

A szavazáson résztvevő fiatalok aránya csökkent, nem érdekeltek a demokratikus részvételben, nincsenek fiatal jelöltek.

A fiatal nők fizetése alacsonyabb, főként a gyermekvállalás miatt. Jóval alacsonyabb az önfoglalkoztatók és vállalkozók aránya. A szegénység és társadalmi depriváció a nők esetében magasabb. A nők politikai részvétele gyengébb. Kevésbé jutnak hozzá az egészségügyi szolgáltatásokhoz, a társadalmi és politikai marginalizáció és az állampolgári részvétel hiánya esetükben erősebb.

A fiatal férfiak kevésbé képzettek, alacsonyabb arányban szereznek érettségit és diplomát, magasabb a munkanélültek száma, nagyobb eséllyel korai iskolaelhagyók, kockázatosabb az egészséggel kapcsolatos viselkedésük, nagyobb arányban drog, alkoholt fogyasztók és magasabb az öngyilkosok aránya.

Közép-Kelet-Európában az oktatás színvonala gyengébb, rosszabbak a mért teljesítmények, alacsonyabb a középfokon és felsőfokon tanulók aránya, magasabb a korai iskolaelhagyás, alacsonyabb az olvasási, matematikai, tudományos ismeretek szintje.

A különbség legfőbb oka, a digitális technológiák használatának gyengébb volta, ami kihat a kirekesztésre, az álláslehetőségekre, a civil és kulturális részvételre. Rosszabbak a munkahelyi kilátásai a fiataloknak térségünkben, rosszabbak az élet és lakáskörülmények.

A felsőoktatási diplomát a korosztály 30-34 évesek 25 %-a megszerezte, az EU célok közösségi szinten 2016-ra elérték voltak. Írország, Ciprus, Litvánia, Izland, Luxembourg, Svédország, Norvégia esetében a diplomások aránya 50 %. 30 % alatti Horvátország, Románia, Málta, Makedónia, Törökország, Magyarország (28 %) a lemaradók között. A férfiak aránya 10 %-al gyengébb. Magyarországon a 35 000 nyelvvizsga miatt ki nem adott diploma érthetetlen.

A korai iskolaelhagyók aránya növekedett Magyarországon, Csehországban és Szlovákiában, annak ellenére, hogy az EU átlag alatt van. Így az EU fekete bárányai lettünk.

Az utolsó 10-ben helyezkedünk el az olvasás, a matematika, a természettudományok területén, lényegében a balkáni átlaghoz igazodva. A két idegen nyelvet tanulók aránya 50 % alatti, nem javult 2013 óta. Rendkívül alacsony a felsőfokú hallgatók nemzetközi mobilitása.

A hosszú távú munkanélküliség aránya négyszerese az alacsonyabb végzettségűek esetében (Németország, Csehország, Szlovákia és Magyarország esetében).

Magyarország a 18-24 évesek közötti testtömeg index mutató alapján 6 %-os kövérségi szinttel a fejletlen jellemzőket mutatja. A nők körében magasabb a kövérség 1,5-2 szeres, Szlovákiában több, mint kétszeres. Kétszeres a férfiak dohányzása, 20 % vallotta magát 16 év felett legalább egyszer részegnek, ezzel az utolsó négybe kerültünk. A fiúk és lányok ebben Magyarországon nem különböznek. A cannabis fogyasztás azonban alacsonyabb mint a fejlettebb országokban. A férfiak több mint kétszerese a nők fogyasztásának, ez megint kelet-európai specialitás. Az átlagnál kevesebb a közúti balesetet szenvedett fiatalok aránya, amelyben a férfiak kétszeres körüli adatot mutatnak. A fiatalok esetében a teljes lakossághoz viszonyítva (8%), 3,5-4 %-os a depresszióban szenvedők aránya, ami Európában nem rossz arány. Azonban a fiatal fiúk öngyilkossági arányában 7 %-kal a középtájon helyezkedünk el. A férfiak sikeres öngyilkossága ötszöröse a fiatal nőknek.

A magyar fiatalok 15-30 év között az alacsony választók közé tartoznak, 52 %, nálunk csak Ciprus és Görögország gyengébb. A fiatalok politikai szervezetekben való részvétele 2,5 %, Lengyelországban és Franciaországban csak ilyen alacsony (Ausztria 10 %). 10 % alatti a magyar fiatalok egyesületi tagsága, ezzel középmezőnyben van. 45 % intézi ügyeit a

EFOP-1.5.3-16-2017-00060

„Komplex humán szolgáltatások fejlesztése a helyi közösségekre és erőforrásokra támaszkodva”

hatóságokkal elektronikusan- ezzel a középmezőnyben vagyunk. 10 %-nál kevesebb posztolt politikai véleményt – a lemaradók közötti helyre kerültünk.

A férfiak 30 év felett, a nők 25-27-évesen hagyják el a családi házat. A szegénység és társadalmi kirekesztettség 30 % feletti, amivel hátulról a kilencedik helyen állunk. 20 % a szegénységi kockázattal élő gyermekek aránya, hetedik helyen állunk, és ez / %-al rosszabb, mint a teljes lakosság esetében.

Az önállóan élő fiatalok 16 %-a szegénységi kockázattal él- Litvánia és Csehország mellett a legjobbak között vagyunk. Ugyanakkor a 4. legrosszabb mutatónk az anyagi deprivációt tekintve- 22 % -al, Bulgária, Görögország és Románia után. A fiatalok, több mint 50 %-a él túlszűfolt lakásban szemben a többi 10 %-al.

III. EU ifjúsáspolitikai célok 2019-2027

- 1) Az EU és az ifjúság összekapcsolása: dialógus EU szinten, ifjúság barát EU információk, EU-ról szóló tudás és ismeret növelése, Az EU és a tagállami szinten létszámarányos képviselő, az ifjúsági programok költségvetése növelése, az EU demokratikus deficit leküzdése, minden EU politikának ifjúságbarátnak kell lennie.
- 2) Nemi egyenlőség: egyenlőség a politikai, társadalmi és gazdasági, kulturális életben. A média területén megszüntetni a diszkriminációt, a nemi alapú erőszak megszüntetése, a tradicionális nemi szerepekben a sztereotípiák lebontása az iskolában, családi életben, munkahelyen sport és kulturális életben. A munkaerőpiac strukturális egyenlőtlenségeinek lebontása, egyenlő bért a munkahelyeken, a gondozási tevékenységek arányos megosztása, az oktatáshoz való egyenlő hozzáférés, gender sensitív oktatás tervezés.
- 3) Inkluzív társadalom: a fiatalok diszkriminációja megszüntetése, a marginalizált fiatalok informáltsága javítása, a marginalizált fiatalok oktatáshoz hozzáférése javítása, növelni kell a marginalizált fiatalokkal foglalkozók kapacitását, a hátrányos térségek jobb lehetőségeinek biztosítása, a megfelelő bérhez való jog, a tisztességes munka joga érvényesítése, a hátrányos helyzetű fiatalok bevonása a döntéshozatalba.
- 4) Információ és dialógus: információ használatra és nyújtásra képzés, a hírek olvasásának képessége fejlesztése, tiszteletteljes dialógus online és egyéb módon. Ifjúság barát információk, az oktatók, tanárok, gondozók média és digitális írástudása fejlesztése.
- 5) Mentális egészség és jól-lét: az önismeret és önbizalom fejlesztése, egyéni képességek és erősségek fejlesztése. A mentális betegséggel küzdők tanulási és munkához való joga biztosítása. A marginalizált csoportok mentális egészsége fejlesztése. Az ifjúsági és családi mentális tanácsadás minőségi fejlesztése. Kiemelkedő egészségügyi ellátás a mentális betegséggel küzdőknek a teljes egészségügyi rendszerben, preventív stressz tűrő képesség fejlesztés, a mentális jól-lét fejlesztésének képessége. A mentális betegek stigma mentes élete fejlesztése.
- 6) A falusias térségek fejlesztése: infrastruktúra, kiegyenlített közszolgáltatások, IKT konnektivitás és lakáslehetőség fejlesztése. Fenntartható jó minőségű munkakörök, a falusias térségekben is. A helyi önkormányzatok decentralizálása, a fiatalok bevonása a döntéshozatali folyamatokba. Magas szintű oktatás a vidéki térségekben. A vidéki térségek pozitív imázsa kialakítása, a vidéki hagyományok megőrzése és ápolása.

- 7) Minőségi munkahely program a fiataloknak: minőségi munkahelyek, fair munkafeltételek, munkajog betartása, jog a megélhetési bérhez mindenkinek. A fiatal munkások és alkalmazottak társadalmi védelme és egészséggondozása. A munkaerődiszkrimináció megszüntetése a fiatalok irányában. Képzés és továbbképzés a munkahelyen, gyakorlati tapasztalatszerzés – iskola-munkahelyi átmenet biztosítása. A kompetenciák elismerése gyakorlat, ösztönij, munkahelyi tanulás, önkéntes munka és nem formális tanulás esetében. A fiatalok bevonása és a fiatalok egyesületeinek bevonása a foglalkoztatási politikákba minden szinten. Minőségi információszolgáltatás a fiataloknak a munkaerőpiac várható szükségleteiről és igényeiről.
- 8) Minőségi oktatás: a minőségi oktatáshoz való hozzáférés és az LLL képzés. Megfelelő nem formális oktatás fejlesztése, ami elismert és validált. Nyitottságra, személyközi kapcsolatok és interkulturális kapcsolatok fejlesztésére felkészítés. Perszonalizált, részvételre épülő, kooperatív, tanuló központú oktatási módszerek az oktatás minden szintjén. A fiatalok életképessége fejlesztése, pénzügyi menedzsment, egészségnevelés, szexuális és reprodukív egészség képzésekkel. Kritikus, analitikus gondolkodás, kreativitás és tanulásképesség fejlesztés. Állampolgári nevelés, a politikai rendszer alapos ismerete, a demokrácia és emberi jogok ismerete, közösségi alapú politikai tapasztalatok aktív civil részvétel.
- 9) A területi politikai részvétel fejlesztése. A fiatalok alulképviseltek a demokratikus intézményekben, amelyek életükre hatnak, nincsenek demokratikus tapasztalataik. Fizikai térre van szükségük a személyes, kulturális és politikai nevelés érdekében. Az önkormányzatok szintjén ki kell alakítani a napirend állítás, a döntéshozatal, a megvalósítás, az ellenőrzés, az értékelés ifjúsághozjárati eljárásait, a hozzáférési lehetőségeket és struktúrákat, a fiatalok szükségleteinek megfelelően. A fiatalok között legyen képviselete a marginalizált fiataloknak is. A választások során hangsúlyossá kell tenni a fiatalok indítását, megválasztását követően a képviseletük arányát a politikai élet minden szintjén. Ifjúsági önkormányzati terek kialakítása, amelyek nyitottak, biztonságosak, elérhetők, és professzionális támogatást kapnak az ifjúsági részvétel javítására. Virtuális ifjúsági terek kiépítése, az ifjúsági részvétel támogatására. Az ifjúsági munka megfelelő támogatása és díjazása, a minőségi ifjúsági szolgáltatások elismerése, az ifjúsági szervezetek támogatása, inklúziós, részvételi és nem-formális oktatási költségek biztosítása. Ifjúsághozjárati információk, fiataloknak és fiatalokkal, az ifjúsági részvétel növelésére.

EFOP-1.5.3-16-2017-00060

„Komplex humán szolgáltatások fejlesztése a helyi közösségekre és erőforrásokra támaszkodva”

- 10) Fenntartható zöld Európa: A fiatalok környezeti akcióinak fejlesztése, a környezeti változások elleni fellépés, a fenntartható fejlődésre nevelés. Minden politika környezeti hatása mérlegelése, a fiatalok ebbe való bevonása. Nemzetközi együttműködés ezen a területen. Környezeti szektor tevékenységében való önkéntes munka, ökoérzékeny technológiák, megoldások fejlesztése.
- 11) Ifjúsági szervezetek fejlesztése. Az ifjúsági szervezetek összefogása, információval való ellátása. Az EU programok támogassák az ifjúsági szervezeteket. Kapcsolódjanak az oktatási intézményekhez, erősítsék az életképességet és az aktív állampolgárság lehetőségeit. Érték el a marginalizált csoportokat, ifjúsági csoportokat az EU ifjúsági programok. A marginalizált fiatalok bevonása ebbe a csoportrendszerbe. Ösztöndíjak, támogatások kialakítása. Bekapcsolás az európai irányítás programjaiba.

IV. Az ifjúság helyzete Békés megyében

A 3-5, a 6-16 évesek és a 14-20 évesek számának változása 2001-hez képest 2016-ban: Békés megye 63-65 %, Budapest 125 %, GYSM 105%, Pest megye 110 %,

A HH, és HHH helyzetű tanulók aránya: Békés megye 18+ 8 % 10. a megyék között alapfokon; 8+4 % közép fokon, 9. helyen.

Az SNI-s helyzetűek helyzete: 8 %, 8.hely

A 25-50 éves népesség iskolázottsága 2016-ban: Békés megye 7. legrosszabb. 19 % legfeljebb általános iskola Csongrád 8 %, +szakközépiskola végzettség 19+36= 55 %, Csongrád megye 36 % összesen, érettségizettek 25 %, felsőfokú végzettségű 20 % ez a 10. helyen tartja.

Munkanélküliek aránya: 2016 5 % férfi 6. helyen, 6 % nők 3.helyen Nógrád 6.2 Szabolcs 8,2 %.

Közmunkások aránya 2016 férfiak: 4. hely 8 %, nők 12 % utána csak Szabolcs 15 %. A közmunkás fiatalok aránya a 15-19 évesek között Békésben 2 % feletti volt 2016-ban BAZ 2,5, Baranya 4 %-ával szemben. A 20-24 éves korosztályban 8 % feletti, azonos, mint Szatmár megyében. A 25-29-éves korosztályban 7 % az utolsó harmadban van.

A NEET aránya a 15-19-éves korosztályban 7 %, a 20-24 évesek között 19 %, a 25-29 évesek között 25 %, amivel Békés az utolsó 5 helyen áll.

A 15-19-év közötti munkanélküliek aránya Békésben : 3,8 % 2016-ban ami Tolna és Szabolcs után a legmagasabb (Komárom 0 %, Fejér 1 %.

A 20-24-éves munkanélküliek aránya Békésben 7 %, Pest 3 %, ezzel Szabolcs, Bács-Kiskun, Hajdú-Bihar után áll.

A 25-29 évesek esetében a munkanélküliség 11 %, ezzel csak Szabolcs rosszabb 12 %-al, Győr-Moson-Sopron 2 %.

A foglalkoztatott fiatalok aránya 15-19 évesek, Békésben: 4,2 % Tolna 1 %, Győr 7 %. Ugyanez a 20-24-évesek között 58 %, ami Vas és Komárom-Esztergom megye után a legmagasabb szemben Szabolcs 38 %-ával. A 25-29-évesek között már visszaesik, Békésben a foglalkoztatottság 72 %-os, Szabolcsban 60 %, Győr-Sopron 82 %.

EFOP-1.5.3-16-2017-00060

„Komplex humán szolgáltatások fejlesztése a helyi közösségekre és erőforrásokra támaszkodva”

A korai iskolaelhagyók aránya 10-ről 15 %-ra nőtt.

A 20-24 éves lakosság körében 20 % az általános iskolát, 19 % a szakközépiskolát, 5 % a felsőfokot, és 56 % a gimnáziumot végzettek aránya. Ezzel Békés a 10.helyen áll a megyék között, azonban Nógrád, Veszprém és Somogy után a legrosszabb felsőfokú végzettséggel bír.

A belépő tanárok aránya: 2 %, a legkisebb Tolnával együtt. Budapest 4,8 %.

A pályakezdő tanárok aránya: 0,8 % - Budapest 1,5 %.

A nyugdíjas tanárok aránya: 0,4 %.

Magyarország: 5-8.év. nélküli települések aránya: 50 %, 42 %-ban nincs iskola, 30 %-ban nincs óvoda. Középfokú intézmény nélküli kistérségek aránya: 10-20 % közötti, amelyben valamely hiányzik 30 %.

Békés megyében legmagasabb a csak nem állami óvodával és általános iskolában tanulók aránya 2015-ben: 8 % iskolás, 6 % óvodás, ugyanakkor nincs magán középiskola.

Békés megye, amelyben nincs lényegében állami felsőoktatás.

Kollégista szakközépiskolások aránya a legmagasabb, 4. hely 23 %. (megduplázódott)

Az évismétlők százalékaránya alapkaton 2016-ban 1 % körüli. Évismétlők szakközépben 9 %, 6. legmagasabb szint.

Az egy évben lemorzsolódó diákok aránya 10 %.

A 30 vagy több igazolatlan órát hiányzók aránya 2016-ban: 0,7 % ezzel a 4. legjobb helyen áll. Középfokon viszont közel 2 % amivel 7. helyen áll.

Békés megyében a legjobb az 1 főre jutó óvodai férőhelyek aránya.

3 % körüli a képesítés nélküli tanárok aránya.

A gyengén teljesítő tanulók aránya általános iskolában romlott, közel 10 % 8. hely. Nyolcadik évfolyamon 5 %, 7. hely, 10. évfolyamon 3 % 9. helyről 4 %-ra esett 13. helyre olvasás és szövegértésben. Matematika 18 % -al 13. helyen a 6. évfolyamon, 7 % a 8. évfolyamon az utolsó harmadban, a 10. évfolyamon 5 %-ról 8 %-ra nőtt és az utolsók közé, a 6. helyre került.

EFOP-1.5.3-16-2017-00060

„Komplex humán szolgáltatások fejlesztése a helyi közösségekre és erőforrásokra támaszkodva”

A jól teljesítők aránya olvasás, szövegértés: 5 % utolsó 5 között a 6. évfolyamon, a 8.évfolyamon 18-ról 13 %-ra csökkent, utolsó 4.helyen, 10. évfolyamon 20%-ról 17%-ra csökkent utolsó 4-5. helyeken. Matematikából a jól teljesítők mindössze 4 %-ot értek el 2010-ben, ez lecsökkent 2 %-ra, és Békés megye a 4. hátsó helyről az utolsó helyre került 2016-ra a 6. évfolyamon. A 8. évfolyamon utolsó előtti volt 8 %-al, ami 6 %-ra csökkent, és BAZ, Nógrád elé került. A 10. évfolyamon 10 %-os eredményről 5. helyről 11 %-ot ért el, Nógrád, Szabolcs, BAZ megyék után

V. Fiatalodó Dél-Békés

Békés megye 2015-ben kidolgozta a dél-békési fiatalok helyben tartását segítő, vállalati együttműködésre alapozott ösztöndíj modellprogram kifejlesztését és szeretné azt Békés megyére kiterjeszteni. A projekt fő célja a fiatalok helyben tartásának elősegítése Békés megyében, valamint hogy felismerésre kerüljön az elvándorlás fő oka vagy okai, és ezáltal a negatív öngerjesztő folyamatok leálljanak.

A program indokoltságát az adja, hogy a megyében fokozottan jellemző az elvándorlás, mintegy húsz év alatt 17 ezren vándoroltak ki a megyéből, ezek legtöbbször 20 és 29 év közötti fiatalok voltak, ami nem csak azt jelenti, hogy ők maguk elhagyták a megyét, hanem hogy a születendő gyermekeik sem fogják a terület népességét gyarapítani. Az elvándorlás okai feltételezhetően a rossz gazdasági helyzet, és a munkanélküliség magas aránya (több mint 10%). A megyében sok a gazdaságilag inaktív személy.

A projekt célcsoportja ebből kifolyólag a lakosság fiatalabb rétege, 20 és 30 év közöttiek, közülük is főként az inaktívok, munkanélküliek, hátrányos helyzetűek. A projektet EFOP programból (1,2 milliárd Ft) kívánjuk megvalósítani. A megvalósítani kívánt célok között szerepel egy cselekvési terv összeállítása a fiatalok helyben tartására képzéssel, fejlesztéssel, vállalatok és települések közötti együttműködések kialakításával, a gazdálkodás ösztönzésével. Feltételezzük, hogy a fiatal értelmiségi generáció elvándorlása megállítható, amennyiben lehetőségeket teremtünk számukra a helyben történő megélhetésre. Valamint fontos cél, hogy a helyi lehetőségek komfortérzete közelítsen egy nagyvároséhoz. A közösségi, kulturális és infrastrukturális eszközök fejlesztésére van ehhez szükség. Nem szabad elfeledkezni arról, hogy olyan karrierút megteremtésének lehetőségét vetítsük a fiatalok elé, ami számukra kellő motivációt jelent.

A tehetséges munkaerő helyben tartásához kidolgozásra kerül egy ösztöndíjprogram, aminek keretében fejlesztési projektek valósulnak meg. Vállalatok bevonásával olyan K+F+I témák kerülnek kidolgozásra, amelyek ösztönzik a fiatalokat a helyben maradásra. Amennyiben a fiatalok sajátjuknak érzik a lakóhelyüket, és úgy látják, hogy biztosítani tudják önmaguk, és későbbi családjuk számára a megélhetést, valamint az önmegvalósításra is jut lehetőségük, úgy valószínűsíthetően nem fognak elvándorolni a térségből. Ezáltal a megye számára megmarad a

EFOP-1.5.3-16-2017-00060

„Komplex humán szolgáltatások fejlesztése a helyi közösségekre és erőforrásokra támaszkodva”

szakképzett munkaerő, hosszútávon növekszik a lakosság, rövidtávon pedig javulnak a gazdasági mutatók, nő a megye versenyképessége.¹

VI. A Mezőkovácsházi járásban lévő oktatási-nevelési feladatok ellátása

A járásban 15 általános iskola (9 állami, 3 nemzetiségi, 3 egyházi) 3 középiskola és 1 speciális általános iskola-középiskola található.

Középfokú oktatási intézmények:

Békés Megyei Hunyadi János Közoktatási Intézmény – Mezőkovácsháza

Battonyai Mikes Kelemen Katolikus Gimnázium, Szakképző Iskola és Kollégium – Battonya

Mezőhegyesi Kozma Ferenc Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium – Mezőhegyes

Békés Megyei Hunyadi János Közoktatási Intézmény EGYMI – Magyarbánhegyes

A battonyai középiskola tanulólétszáma folyamatosan csökken, utóbbi években a kollégiumot bezárta, jelenleg a négy évfolyamon a diáklétszáma nem éri el a 70 főt. A járás területén közel 1000 középiskolás és 3000 általános iskolás tanul. A járás településeiből Pusztatlakának, Kisdombtegyháznak, Magyarbánhegyesnek és Dombiratosnak nincs iskolája.

Középfokú nevelési feladatokat a Békéscsabai Tankerület valamint a Szeged-Csanád Egyházmegye látja el. Két magánintézmény négy évfolyamos felnőttoktatást folytat. A hátrányos helyzetű tanulók aránya két feladat-ellátási helyen emelhető ki. Battonyán 41,41%, míg Mezőkovácsházán 32,26%-os ez az arány, ami igen magasnak tekinthető.

Alapfokú művészetoktatás a tankerület 50%-ában működik. Battonyán, Mezőkovácsházán és Mezőhegyesen több, mint egy feladat-ellátási hellyel rendelkezik a művészeti iskola. Az egyház nem vesz részt alapfokú művészetoktatásban.

Felsőoktatási intézménnyel nem rendelkezik a járás, legközelebb Orosházán, Békéscsabán és Gyulán található felsőoktatási intézmény. Dél-békési székhellyel rendelkezik az orosházi Kodolányi János Egyetem, mely jelentős vonzással bír.

---

¹ Békés megye Mezőkovácsházai Járás Járási Fejlesztési Stratégia, 2015. december

EFOP-1.5.3-16-2017-00060

„Komplex humán szolgáltatások fejlesztése a helyi közösségekre és erőforrásokra támaszkodva”

Felnőttképzés területén a Mezőkovácsházi járási székhellyel bíró képző intézmény nem található, itt csak kihelyezett képzéseket valósítanak meg – főként támogatott képzéseket.²

A fiatalok helyzete

A bölcsődei ellátás a hét településen Pusztatlakán kívül megoldott, az óvodai ellátás kiemelkedően jó. Azokban a településeken, ahol az elmúlt néhány évben nőtt meg a kisgyermek száma, ott folyamatban van az óvoda bővítése, így rövid időn belül e feladat megoldottnak látszik. Az alapfokú oktatási-nevelési intézményekkel való ellátottság megfelelő, a hét településből kizárólag Pusztatlakán nincs általános iskola, de ezt egyelőre a lakosság száma nem indokolja. Az általános iskolák egy részében (Medgyesegyházán, Kevermesen, Dombegyházon az alapfokú művészetoktatási intézmények választható szakirányai lecsökkentek – a szülők több területet szeretnének gyermekeiknek. Középfokú oktatási intézmények terén Battonyára, Mezőhegyesre és Mezőkovácsházára járhatnak a diákok. A battonyai intézmény korábbi magas létszámából sokat veszített a fenntartóváltás után. A Battonyára 90 fő, Mezőhegyesre 256 fő, míg Mezőkovácsházára a gimnáziumba 178 fő jár, a kollégiumot 25 fő vette igénybe 2018. októberében.³

---

² Mezőkovácsházi Járási Foglalkoztatási Stratégiája és Akcióterve 2017-2020, készült 2017-ben.

³ Forrás:

https://www.oktatas.hu/koznevelis/intezmenykereso/koznevelisi_intezmenykereso/!DARI_Intezmenykereso/oh.php?id=kir_int_mod&int_omkod=028376, letöltve: 2019. 11. 18.

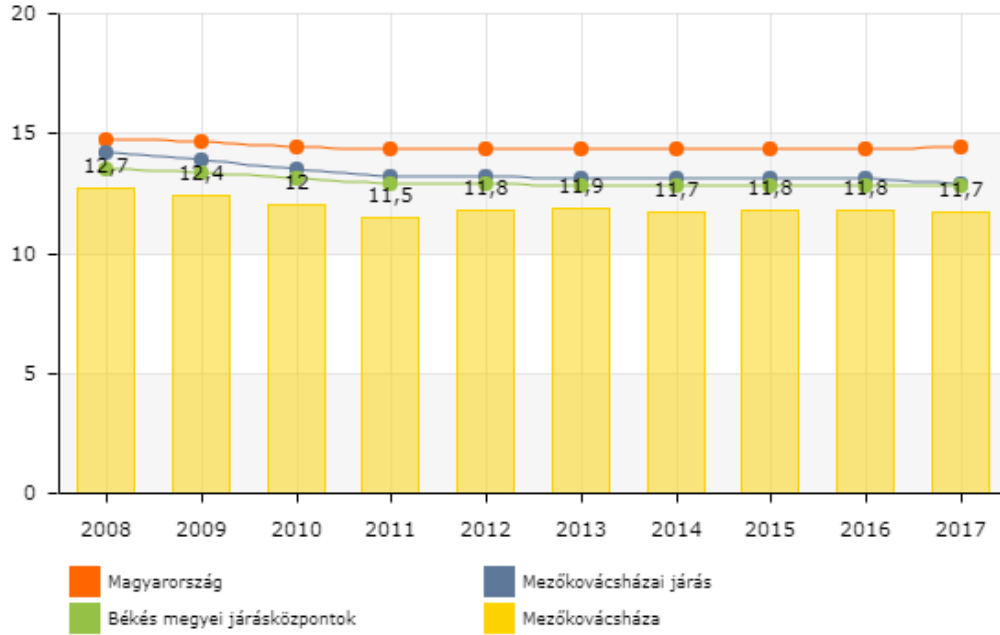

EFOP-1.5.3-16-2017-00060

„Komplex humán szolgáltatások fejlesztése a helyi közösségekre és erőforrásokra támaszkodva”

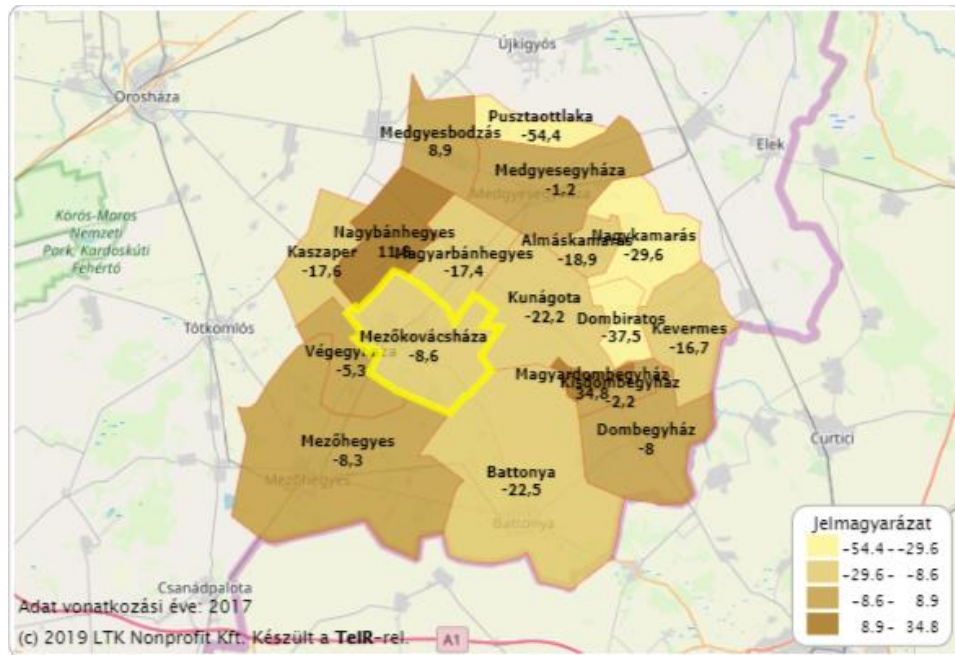
Az állandó népesség belül a 0-14 évesek aránya (%)

(c) 2019 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Forrás: www.teir.hu

Vándorlási egyenleg (állandó, ideiglenes együtt)

Forrás: www.teir.hu

EFOP-1.5.3-16-2017-00060

„Komplex humán szolgáltatások fejlesztése a helyi közösségekre és erőforrásokra támaszkodva”

Az országos átlaghoz képest alacsony a fiatalok aránya, ami a települések előregedettségét, a megújulási képességének csökkenését és az elvándorlási igen magas arányát is mutatja. A vándorlási egyenlegről egyértelműen látszik, hogy a települések lakosságmegtartó képessége igen alacsony. Battonya, Kevermes 20% körüli, míg Pusztatölke 50% fölötti vándorlási egyenlegrrel bír. E számok az alacsony foglalkoztatottságot, a más településen való munkaviszonyt mutatják.

A fiatalság legfőbb problémájának a munkahelyek alacsony számát és az általuk biztosított jövedelmek mennyiségét tekintik. A települések, de még Békés megye sem tud alternatívát kínálni a néhány 100 km-re lévő bérének. A második kiemelkedő fejlesztendő terület a településeken elérhető szolgáltatások mennyisége, minősége. Az orosházi, békéscsabai, gyulai, szegedi szórakozóhelyek a nagyobb kereslet miatt jobban kiépítettek, vonzóbbak. A településeken sokszor nem találnak igényes klubot, sportlétesítményt vagy közösségi teret, cukrászdát, ahova be tudnának ülni beszélgetni egyet. Sokszor nem a mennyiséggel, hanem a minőséggel van problémájuk. A harmadik fejlesztendő terület a városok, községek megjelenése, a közterületek állapota, a településkép. Nem büszkék rá sokszor, hogy hova kell hazamenjenek, szégyellik a szülőfalujukat. Ez komplex probléma. A házakból kihalt idősök ingatlanait sokszor többen öröklik, akik az alacsony eladási árak miatt nem is foglalkoznak ezekkel az ingatlanokkal és így az önkormányzat nem is tudja megvásárolni, hogy felújítsa, karbantartsa. A porták elgazosodása, az ingatlanok állapotának romlása jogszabályváltozással oldható meg és a kisajátításokkal, a települések forráshoz juttatásával e falvakba fiatal családok, akár romániai magyar családok is beköltözhetnek.

VII. Járási összefogással megoldható programok, szolgáltatások

1. Közösségi közlekedés a szolgáltatások eléréséért

A településeken nem valósítható meg minden olyan szolgáltatás, melyet gazdaságilag érdemes volna ott működtetni, pl.: színház, mozi, koncertek, stb. Ennek érdekében a fiatalok igényeit összehangolva gyűjtő buszjáratot célszerű indítani Orosházára (Orosházi Nyár programsorozat), Szegedre (Szegedi Szabadtéri Színház, TIK, SZEBIT), Békéscsabára (Jókai Színház) mely járatok biztonságban tudnák szállítani az érdeklődőket. E járatot pályázati forrásból a kistérségi társulás üzemeltethetné.

2. Járási szolgáltatási központ kialakítása

Azokat a szolgáltatásokat kívánjuk így megoldani, melyek a településeken rentábilisan nem működtethető szolgáltatások és a lakosság széles körű igényét hivatottak kielégíteni. Ezek lehetnek:

Szépészeti szolgáltatások: fodrászat, manikűr, pedikűr

Könnyűipari szolgáltatások: asztalosipari munkák, kőműves munkák, javítások

Mezőgazdasági szolgáltatások: fűnyírás, favágás

A szolgáltatási központ vállalkozói vállalnák azt, hogy Mezőkovácsházán túl a hét más napjain kitelepülve, vagy a munkákat összegyűjtve megvalósíthatják a szolgáltatásaikat. A tevékenységüket kiegészítve bértámogatást vagy eszköztámogatást nyújtana a járás, mivel rentábilisan eddig nem volt üzemeltethető az adott szolgáltatás. A program lényege, hogy vigyük helybe azokat a tevékenységeket, melyek a 300-1000 fő közötti kistelepüléseken nem érhetőek el és anyagi vagy egészségi okok miatt nem mobilisak az ott élő emberek.

3. A digitális szolgáltatások járási, települési elérése

Az internet és az okos eszközök, applikációk elérése megkönnyíti a vásárlást, a szolgáltatások igénybevételét. Ma már a járási hivatalok, adóhivatal szolgáltatásai sem érhetőek el könnyen az internet használata nélkül. Olyan ingyenes internetszolgáltatásokat szeretnénk a településekre telepíttetni, ahol szakemberek is segíthetnek egy adóbevallásban vagy ügyintézésben. E mellett a járási központokban egyéb aktív eszközök telepítésére van szükség. Ezek lehetnek ingyenes WIFI szolgáltató pontok, ingyenes telefontöltő állomások, elektromos autó töltőpontok, interaktív táblák, stb.

4. Felnőttképzési központ kialakítása a vállalkozók és fiatalok számára elérhető felnőttképzési szolgáltatásokkal

A térségben nem érhetőek el olyan képzési szolgáltatások a fiatalok számára, melyek az érettségi, szakmaszerzés után célszerűek, mivel a szakmák gyorsan változnak. Olyan képzési, távoktatási központ kialakítását tervezzük a járásba, mely támogatást tud adni az online képzési platformokról és állandó személyzettel segítséget nyújt a képzés iránt érdeklődőknek. Ez a kormányhivatalokban, művelődési házakban, önkormányzatokban elhelyezhető, vagy az épület bővíthető e funkcióval.